

Men kan zijn stuk in drieën deelen, maar in de eerste manuscripten rollt alles af langs één ononderbroken lijn, zonder acten, zonder scènes, zonder eenige verdeling. De namen der personages staan verkort in de marge. Gregorius bedoelde geen vertooning van zijn stuk en waarschijnlijk is het nooit gespeeld. Nergens vinden we tenminste daarvan melding gemaakt.

Boven het eerste gedeelte zou kunnen staan: Christus lijdt en sterft.

Een bode komt aan de moeder des Heeren, omringd door een koor van vrouwen in een straat van Jerusalem melden, dat men voor enkele uren haar Zoon gevangen genomen heeft. Zij is geslagen van angst. Dan een tweede bode, meldend zijn veroordeeling door Pilatus. Maria wil tot hem gaan, noodt de vrouwen haar te volgen. Weldra zien ze van ver een misdadige menigte Jezus gebukt onder zijn kruis met zich voeren. Maria wil er heen. De vrouwen houden haar terug, haar tot voorzichtigheid radend. Verborgen bij den hoek van een straat zien ze Christus voorbijgaan.

Dan komt een derde bode, en vertelt, wat Jezus moest lijden op Calvaria. Maria voelt bij dit verhaal de laatste handen breken, die haar aan de wereld binden. Alle schrik en zwakte verdwijnen in de beslissing: Naar den Gefolterdel! Ze neemt de vrouwen met zich.

En zie, op Golgotha gekomen richt zij tot den Gekruisigde bittere verwijten, haar alleen gelaten te hebben. „Waarom dezen smadelijken dood“ klaagt ze als een eenvoudig sterveling. „O, verlaat mij niet, of belooft mij Uw opstanding... vergeef het menschen mijn zonden“. Christus belooft het haar en kondigt haar zijn toekomstige glorie aan. Dan geeft Hij den geest. Op het gezicht van haar gestorven Zoon bezwijmt ze.

Als ze weer tot bewustzijn komt, beginnen haar klachten. Hier treft ge de sterkste gedeelten van het drama. De auteur heeft er zijn gehele ziel in gelegd. Hij wil er mede tegenover het kellersch bijgeloof de kracht dezer moedersmart manifesteren, om te bewijzen, dat Maria waarlijk de Moeder Gods was en om voor altijd als het mogelijk is, haar vereering vast te leggen in de soberheid van het orthodoxe dogma.

De Moeder des Heeren is niet bovenmenscheijk. Zij is sterfelijk en onderworpen aan onze zwakheden. Zij klaagt als iedere moeder zou doen. Wanhoop en zwakte drijven haar tot het verwijt aan haar Zoon van zijn marteldood. Bovendien is ze nog toegankelijk voor den hartstocht der wreuk tegenover Judas. Op het verschil tusschen de Goddelijke natuur van Christus en de hare heeft de auteur zoo sterk den nadruk gelegd door de eigenaardige wending gegeven aan dit gesprek bij het kruis.

Aan het slot trekt de discipel Johannes de conclusie uit het eerste stuk in een aanspraak tot Maria, waarin hij haar tracht te troosten.

Plotseling uit Maria een kreet. Zij ziet een soldaat, die zijn lans naar Jezus richt en zijn zijde doorsteekt. Een dubbele stroom van bloed en water vloeit uit de wonde. De soldaat slaat zich op de borst, werpt zich ter aarde en kust den grond, die het bloedige kruis draagt. Het koor van vrouwen vermeldt de andere teekenen: bergen die uit elkaar wijken, rotsen die samenstorten, geopende graven.

Dan komen Jozef van Arimathea en Nicodemus met de noodige instrumenten, om een lichaam van een kruis te nemen; zoo wordt het tweede stuk van het drama voorbereid: kruisafname en begravenis. Johannes besluit de eerste acte met de woorden: Zalig, die, onderwezen door de Goddelijke mysteriën, het leven recht gebruikt, zich toelegt op de zuivering van zijn hart en gereed is tot alles wat de glorie van den Heere kan verbreiden.

Thans ga ik enkele verzen uit Gregorius' drama voor u afschrijven, waarbij we in het oog moeten houden enerzijds, wat ik boven reeds aanroerde: dat Gregorius door Maria's zwakheden tegenover haar menscheijkheid de Goddelijkheid van haar Zoon wil doen uitkomen, maar ook omgekeerd, op haar hooge roeping als Moeder van Gods Zoon tegenover de hem vernederende leer van Arius den nadruk wil leggen.

We stellen ons de Moeder des Heeren voor, met de anderen staande voor het kruis, waaraan des Heilands doode lichaam nog hangt.

Wee mij, wat zie ik? — Uw verstarrend lijk,
Mijn Zoon! Wat wonder hoogs is hier geschied?
Gij, die eerst nu met machtig stemgeluid
Riept tot den Vader, dat het hart der aard
Bewogen werd; een stem wier weerklink het
Weerkantst werd door den bodem, gij wiens beeld
Het oog, dat naar U staarde, hebt geboeid;
Mijn oog daareven nog; — en die ook zelf
Voor 't licht der zon nog pas Uw oogen sloot.
Wat is 't, dat Gij, mijn Zoon, moest lijden? Hoe
Troef U het noodlot des verderfs! O, zegt 't mij zelf,
Niets van de smart, die U verteert, verberg
Mij; — alles weten lescht misschien het hart.
Wee, wee, wee, mij — — —
Vervult zich zoo het woord der profetie?
Wat vang ik aan! — 'k Zie in dat bleek gelaat
Het lieve wezen van mijn Kind niet meer.
Zijn kleur niet, niet der schoonheid hoogen glans.
Bemauwend aanblik! Van den dood gaat vrees,

Verschrikking uit. Dat leerde ons duisternis
En bevend' aard en wijde rotsenspleet.

Voort, voort, ik kan dat beeld niet langer zien.
Die wreede martling langer niet weerstaan!
Wat helpt de kennis van de toekomst mij!
Sterker dan haar vertroosting is de smart.
Zoon des Almachtigen, betreedt Gij 't spoor
Der hel om onzer vaders doodslot? Snel
Ontvloodt Gij ons, alsof gewillig 't lijf
De ziel ontvloodt. U overwon geen dood!
Gaaf Gij niet vrij den Vader Uwen geest?
Ik hoorde, wat Gij tot den Vader spraakt.
Waarom bant U zijn Raad ter duisternis?
Wat heeft Uw smaadbelaan dood ten doel?
Wat liet gij haar, die U gebaard heeft, Kind
Alleen? — O, dat ik met U stierf!
Nu Gij ontweekt, wat oord is 't daar ik vlucht?
Wie borgt mij nooddruft en beschuttend dak,
Waar onder vriendenhoede ik blijven mag? —
Ik heb er geen!

Niemand kan, dunkt mij, dezen verzen drama-
tische kracht ontzeggen. Ik kan natuurlijk niet
het heele stuk met U doorloopen.

Gij ziet, de schrijver voelt niets voor het be-
zwaar, dat men de stof der Openbaring met zijn
geheilige fantasie niet mag uitbreiden, zelfs niet
het spreken van Christus aan het kruis. De eerste
scène van het tweede bedrijf bestaat geheel uit een
gesprek tusschen den Gekruisigde en zijn moeder,
driehonderd verzen lang.

Laat mij enkel de paraphrase van het kruis-
woord: „Vrouw, zie Uw zoon; zie Uwe moeder“
nog voor u afschrijven:

Ziehier, o treflijkste der vrouwen, gij
In dezen reinen jongling Uwen Zoon.
Mijn jonger en zie Uwe moeder, gij.
In deze jonkvrouw. Waarom in Uw oog
O vrouw die tranen? Waarom buigt gij 't hoofd
En snikt, daar zalig gij te prijzen zijt?
't Is met de profetie toch alles één.
Wat gij in mij aanschouwt. De tijd brak aan,
Waar in de schuld der menscheid werd geboet.
Waarom dan klaagt gij om het lot Uws Zoons?

Wat zien we dus?

Een kerkvader, een doctor ecclesiae, die in den
tijdsafstand evenver verwijderd stond van het kruis
van zijn Heiland, als wij van de brandstapels
onzer martelaren, zijn kunst te baat nemen, om
zijn Verlosser te eeren als een eeuwig woord van God,
den Vader wezensgelijk, — tegenover den smaad
waarmee de eerste groote dwaling Hem trachtte te
ontloonen.

In dien tijd acht hij het geoorloofd, zijn gehei-
lige fantasie te hulp te roepen om — niet tegen,
maar wel buiten de Heilige bladen, toen reeds in
den Codex Athanasianus, aan den onzen vrijwel
gelijk, — rondom en tot aan het kruis te doen
naderen en den Christus patiëns te doen spreken,
dingen, die tot de wereld der feitelijke Openba-
ringsrealiteit nooit hebben behoord. Kreegt gij een
besef, alsof hier schennis van het heilige plaats
vond?

SEERP ANEMA.

Nog eenige Kerstnummers.

Doordat men de Kerstnummers van enkele tijd-
schriften naar den uitgever zond in plaats van
rechtstreeks aan de redactie, bereikten mij die
gelegenheidsuitgaven eerst een week na Nieuwjaar.
Omdat ik een paar andere aankondigde in deze
rubriek, is het billijk, ook voor deze achteraan-
komers daarin een plaatsje in te ruimen.

Vooreerst is er het Kerstnummer van „Het
Schouwvenster“ (uitg. H. A. van Bottenburg
N.V. Prinsengracht 493, Amsterdam). Het bevat
een aantal artikelen en vele mooie illustraties, die
op het gladdige papier uitstekend tot hun recht
komen. Afzonderlijk ingelegd is de reproductie
van een aquarel van Josina Knap, voorstellende
Rebekka. Het eerste artikel is een bijschrift over
Kerstmis bij een plaat. Dan volgen een meditatie
„In Doeken gewonden“ door Dr B. Wielenga, een
verhaal „Groote Blijdschap“ door A. de Jong-
Schipper, een artikel „Overvloed en toch ar-
moede“, door Prof. Mr P. S. Gerbrandy, naar
aanleiding van de tegenstelling tusschen overvloed
gewas en veler gebrek; een met tal van snap-
shots geïllustreerde beschrijving van een tocht
„Met de auto dwars door Centraal-Azië“, een ver-
haal van Mevr. A. Hoogstraten-Schoch „Het Kerst-
feest van twee menschen“, een eveneens met vele
reproducties verluchte bijdrage van Jan van Ley-
den over „Nederlandsche Schilderkunst“, de ver-
telling van een gelukkigen kerstavond „Zijn kerst-
geschenk“ door Bertie Ham; een historisch stuk
van M. van der Vliet, „Toen Cyrenius over Syrië
stadhouder was“, een korte schets „Kerstfeest der
Heidenen“ door Max van Vredewold, een artikel
over „de viool en haar eigenschappen“, en als
laatste, een nieuwjaarsvertelling „Ingang“, door
A. Dijkstra-Mebius.

Verder is er het Kerstnummer van „De
Zaaijer“, blad ter verbreiding van de christelijke
gedachte in Ned.-Indië, onder redactie van Ds
A. Pos, R. Hagen, Ds J. A. C. Rullmann, corr.
adres voor Nederland Fa W. Kirchner, Bloem-
gracht 133, Amsterdam. Bij een plaat naar W. C. T.
Dobson, worden afgedrukt Simeons woorden uit

het Lucas-Evangelie, vervolgd bij een reproductie
van Rembrandts bekende aanbidding in den tem-
pel. De Kerstmeditatie is getiteld „Bethlehem, een
nieuw begin“. En dan zijn er vele artikelen en
belletristische bijdragen: „Licht uit het duister in
het persoonlijk leven“, „Christus en de Volkeren-
wereld“, „Het Kerstfeest der Toekomst“, een na-
velle van Tine Bonnema, een verhaal van W. G.
v. d. Hulst „Een Leugen“, een Indische vertel-
ling „Feest“, „Wereldschouw“ (politiek overzicht),
„Kerstfeest“, „Tom's Belofte“, „Kerstfeest“ (een ver-
haal), „De Wijzen uit het Oosten“, en een slot-
vertelling „Hendriks Kerstfeest“.

Voorts is er het Decemernummer van „De
Jonge Vrouw“ (uitg. van Bosch en Keuning,
Baarn), dat, naast de gewone, praktische bijdra-
gen, en eenige algemeene artikelen (Tentoonstelling
van Beeldende kunst; over den invloed, die ande-
ren op ons hebben; Revolutionaire Vrouwen; Jan
Luyken; benevens het vervolgverhaal van Leenke
M. Hagen „Het ongeweten Bloeien“), aan de kerst-
viering wijdt een meditatie, een artikel over „de
adventisweken in Twente, een schets „Het Stille
Kerstfeest“ van Ignatia Lubeley, eenige Kerstver-
zen (van L. M. Hagen, G. Kamphuis, J. D. C. van
Dokkum) en enkele mooie illustraties naar foto's.
Ingelegd is een „portret in olieverf“ van Simon
de Heer.

Eindelijk is er het Winternummer van „Tima-
théus“ (uitg. La Rivière en Voorhoeve, Zwolle).
Ook van dit Winternummer, dat tevens Kerstnum-
mer is, vermelden we gaarne den inhoud, die
eveneens breed en afwisselend is. Er is een hoofd-
artikel: Jezus werd geboren. Voorts: Vertrouwen,
gedicht door C. K.; Zingen, door J. N. Voorhoeve.
Vragenbus voor Algem. Onderwerpen, door A. R.
Iets over het „Stille Nacht“; Kanttekeningen
op dingen, die gebeuren, door A. van Hoogstra-
ten-Schoch; Reproductie naar Teekening van C.
Prins: „Bethlehems Stal“; De Kerstavond van
Juffrouw Grommelentje, door Hendrika Kuyp-
er van Oordt; Reproductie naar houtsnede van M. C.
Escher. „Kunst op het eiland Sicilië“; Bijbelsch
Planten-, Steden- en Dorpenraadsel; Reproductie
naar een schilderij van E. Liebermann; Kerstoon-
trasten, door A. L. van Hulzen; Kerstbode, gedicht
van Kasteleyn; Reproductie naar kunstfoto; Van
een dooze buurvrouw en een Kerstboom, die in
brand vloog, door Mary Pos; Reproductie naar
origineele teekening van A. J. van 't Hoff; Voor de
zieken, door Ds A. C. Diederiks.

Bijblad: Rusland; Geschiedenis van den Dag;
„Leiders“; Muziek; Kerstlied, door J. F. Tierie Jr.
Boekenschouw; Briefwisseling Hoofdredacteur.

Het geheele nummer bevat 24 blz., 13 illustraties
en een extra-bijlage. Reproductie naar een origi-
neele foto: Een Zingende Knaap. Het geheel in
een fraaien omslag met reproductie naar origi-
neele teekening van A. J. van 't Hoff.

Het is een rijke collectie leesturfstof van allerlei
aard, die in deze Kerstnummers geboden wordt,
frisch geïllustreerd, en goed verzorgd.

Weergave van die veelheid, al is het dan maar
bij den titel alleen, is daarom alleszins gemoti-
veerd. En al is de Kerstviering voorbij en dus ook
de Kerststemming, de leesavonden zijn nog vele in
deze eerste weken van het jaar en voor die lees-
avonden is hier keuze naar ieders gading.

C. T.

Vragen van Geestelijk en Zeedelijk Leven

Uitvoering Mattheüs-Passion.

De vraag, of het bijwonen van muziekuitvoe-
ringen als die van de Mattheüs-Passion zich wel
verdraagt met den eisch van het Woord Gods voor
het Christelijke leven, schijnt velen nog altoos
moeite te geven.

Reeds vroeger hebben we in deze rubriek een
antwoord pogen te geven op sommige kwesties,
die met deze vraag verband houden. Daarbij ging
het toen voornamelijk over de vraag, of het karak-
ter van een heilige en zoo ontroerende stof als
het lijden van onzen Heere Jezus Christus, wel
gedoogt, dat ze tot onderwerp van een compo-
sitie als de Mattheüs-Passion van Bach gemaakt,
en in openbare concerten opgevoerd wordt.

De vragen, die me nu gedaan worden, zijn wat
minder algemeen. Raken niet de uitvoering als
zoodanig en het bijwonen ervan, doch uitsluitend
de personen door wie, en de wijze waarop ze
veelal geschiedt, b.v. door „Toonkunst“ in het
Concertgebouw te Amsterdam.

En het zijn dan wel met name twee dingen, die
vragen in twijfel doen verkeeren, of het een Chris-
ten geoorloofd is, dergelijke uitvoeringen bij te
wonen: het eerste, dat de kring, die daarbij werk-
zaam optreedt, een kring van ongelooften is, en
ten tweede, dat dergelijke uitvoeringen niet aan-
vangen met gebed.

* * *

Wat het eerste betreft, moet ik beginnen met
bedenking te maken tegen wat, naar ik denk, wel
slechts een minder gelukkige formulering zal

zijn, maar
vingers me

Ik bedoe
ringen als
door ong

Zulk een
honderden
waardig, vl
christelijke
der schuld
welke verge

Och ja, v
velen van
sommige ch
zeggen „voo-
wie in een
tot ongelu
de ongelu
ik het we
deze schrie
liedelooshe

Is het n
kring van
pelen, alle
niet eens w
vreezen, o
ongeloofige
Of iemand
geloofige t
kenners zij
denis en w

En als i
over iemand
Passion een
van elders
woord liet
on-geloofig
rekenen. W
Evangelie v

Doch —
De bedoe
denkelijk z
waarschuw
Laat ons
als waarov
vóór ongel
Dan is inze
haar bij te

In deze ée
vragen.
Ook en
loovige een
dergelijke e
gant dan u
niet mag
Die vero
En ik d
Syriërs, die
hebben mo

Maar —
Laat ons
juist is.
Dan volg
vreeft dat
Wat er u
zich zou h
uitvoering,
werking he
den door e
werker toe

Zij en zij
lo geen en
van den
weten en

Op deze
de tweede
Natuurlij
voering van
gewijd.

Toch stel
mengd pub
zoekt, wel
die eerbied
vordert.

Behalve
karakter v
mers gem
zijn? — n
van waarh
aan de uit
Doch we
de oplossing

Ze ligt h
vige die e
blijwoont, n
van de sui
het niet-bij
daarover sl
om verant

De geloo
zoo de re
en zijn blij
worden ee
te zijn. En
minachten
haar ware
bidden sch
verantwoor
en zich du

reproductie
in den tem-
plehem, een
artikelen en
het duister in
de Volkeren-
kunst", een na-
maal van W. G.
dische vertel-
stiek overzicht),
feest' (een ver-
en een slot-

ner van „De
en Keuning
etische bijdra-
tentoonstelling
oed, die ande-
Vrouwen; Jan
al van Leentje
aan de kerst-
stikel over „de
ts „Het Stille
nige Kerstver-
s, J. D. C. van
es naar foto's.
f van Simon

er van „Tim o-
hoeve, Zwolle).
ens Kerstnum-
inhoud, die
is een hoofd-
s: Vertrouwen,
N. Voorhoeve;
en, door A. R.,
antlekeningen
van Hoogstra-
kening van C.
erstavond van
drika Kuyper-
heden van M. G.
lië"; Bijbelsch
1; Reproductie
ann; Kerstcoo-
stbede, gedicht
kunstfoto; Van
stboom, die in
productie naar
Hoff; Voor de

van den Dag.
J. F. Tierie Jr;
ofdredacteur.
13 illustraties
naar een origi-
Het geheel in
tie naar origi-
ff.
stof van allerlei
geboden wordt
rgd.
het dan maar
leszins gemoti-
rbij en dus ook
zijn nog vele in
voor die lees-
s gading
C. T.

UK LEVEN

slon.

muziekuitvoe-
passion zich wel
oord Gods voor
den nog altoos

ze rubriek een
umige kwesties.
n. Daarbij ging
g, of het karak-
erende stof als
Christus, wel
in een compo-
Bach gemaakt
rd wordt.

orden, zijn wat
uitvoering als
doch uitsluitend
jze waarop ze
kunst" in het

wee dingen, die
f het een Chris-
eringen bij te
e daarbij werk-
eloovigen is, en
ingen niet aan-

beginnen met
r ik denk, wel
muleering zal

zijn, maar toch ook als zoodanig niet door de
vingers mag worden gezien.

Ik bedoel de constatering, dat openbare uitvoe-
ringen als die van „Toonkunst" uitvoeringen zijn
door ongeloovigen.

Zulk een vonnis te vellen over een kring van
honderden menschen is in hoogere mate licht-
vaardig, vloekt met een der eerste eischen van
christelijke naastenliefde, en stelt zeker niet min-
der schuldig voor God dan het bijwonen van
welke vergadering of welke muziek-uitvoering ook.

Och ja, ik weet wel, hoe vlot zulk een vonnis
velen van de lippen gaat; hoe gewoon men in
sommige christelijke — ook (misschien moest ik
zeggen „vooral") in gereformeerde — kringen is, al
wie in eenig verband, hetzij wettig hetzij onwettig,
tot ongeloovigen staat, ook zelf maar kortweg tot
de ongeloovigen te rekenen. — Maar juist omdat
ik het weet, zie ik de roeping om elkander voor
deze schrikkelijke zonde van lichtvaardigheid en
liefdeloosheid in het oordeelen te waarschuwen.

Is het niet grenzenloos lichtvaardig heel een
kring van menschen als ongeloovigen te stem-
pelen, alleen omdat men weet — of misschien
niet eens wéét, maar alleen reden heeft om te
vreesen, dat sommigen, zeg velen, ervan, tot de
ongeloovigen behooren?

Of iemand voor een geloovige of voor een on-
geloovige te houden is, hebben wij, die geen harte-
kenners zijn, te laten beslissen door zijn belij-
denis en wandel.

En als ik me dan een oordeel moest vormen
over iemand die in de uitvoering van de Mattheüs-
Passion een werkzaam aandeel neemt, en dien ik
van elders niet ken, en daarbij de liefde aan het
woord liet komen, dan zou ik hem niet bij de
ongeloovigen, maar bij de geloovigen moeten
rekenen. Want al zingend belijdt zoo iemand het
Evangelie van het lijden en sterven onzes Heeren.

Doch — ik zal me hierbij niet langer ophouden.

De bedoeling van vrager zal wel niet zoo be-
denkelijk zijn geweest. Ik heb maar even willen
waarschuwen. —

Laat ons aannemen, dat er in een uitvoering,
als waarover het gaat, inderdaad ongeloovigen,
veel ongeloovigen, een werkzaam aandeel hebben.
Dan is in zenders vraag, of het een geloovige voegt
haar bij te wonen.

In deze ééne vraag zitten, dunkt me, twee andere
vragen.

Ook en eerst de onuitsprokene, of een onge-
loovige een werkzaam aandeel mag nemen in
dergelijk een uitvoering. En de uitgesproken vraag
gaat dan uit van de veronderstelling, dat hij het
niet mag.

Die veronderstelling lijkt me niet juist.

En ik denk daarbij b.v. aan de heidensche
Syriërs, die wel als houthakkers en waterputters
hebben mogen helpen aan Salomo's tempelbouw.

Maar — ik ga daarop niet in.

Laat ons aannemen, dat de veronderstelling
juist is.

Dan volgt daar toch zeker niet uit, wat vrager
vreesd dat er uit volgt.

Wat er uit volgt is dan dit, dat een ongeloovige
zich zou bezondigen door deel te nemen aan de
uitvoering. Ook, dat wie over de toelating tot mede-
werking hebben te beslissen, zich bezondigen zou-
den door een uitgesproken ongeloovige als mede-
werker toe te laten.

Zij en zij alleen dragen de verantwoordelijkheid.
In geen enkel opzicht komt deze voor rekening
van den toehoorder, die van de feiten niet
weten en nog veel minder ze voorkomen kan.

Op dezelfde lijn ongeveer ligt het antwoord op
de tweede vraag.

Natuurlijk zou het gewenscht zijn, dat elke uit-
voering van de Mattheüs-Passion door gebed werd
geleid.

Toch stel ik me voor, dat het, bij een zoo ge-
mengd publiek als onze openbare concerten be-
zoekt, wel zeer moeilijk zou zijn, bij den aanvang
die eerbiedige stilte te verkrijgen die het gebed
vordert.

Behalve dat, zou, met het oog op het gemengd
karakter van het publiek, zulk bidden — dat im-
mers gemeenschappelijk bidden zou moeten
zijn? — nog veelmeer in strijd zijn met den eisch
van waarheid dan t'meerwerken van ongeloovigen
aan de uitvoering. —

Doch we kunnen dit in het midden laten; want
de oplossing ligt elders.

Ze ligt hierin, dat, zooals we zeiden, een gelo-
vige die een uitvoering van de Mattheüs-Passion
bijwoont, niet verantwoordelijk is voor de leiding
van de samenkomst, en derhalve ook niet voor
het niet-bidden bij den aanvang. De beslissing
daarover staat bij anderen, en zij zijn er daar-
om verantwoordelijk voor.

De geloovige bezoeker zou die pas gaan deelen,
zoo de redenen daarvoor hem bekend waren,
en zijn bijwoning van de uitvoering moest geacht
worden een betuigen van instemming daarmee
te zijn. En als die redenen dan bleken te zijn een
minachten van t'gebed, en niet — wat óók denk-
baar ware — vrees, dat de heiligheid van het
bidden schade mocht lijden, dan zou hij die mede-
verantwoordelijkheid stellig niet kunnen dragen,
en zich dus moeten onthouden.

Doch zoolang deze gegevens ontbreken, lijkt het
me, dat er voor hem geen „verboden" bij den
toegang staat.

Of men zou de stelling moeten aandurven, dat
het een christen onder alle omstandigheden ver-
boden is een vergadering bij te wonen, die niet
met gebed geopend wordt.

Maar dàl zal wel niemand staande houden.
Practisch handelt ook niemand naar dien regel.
Denk slechts aan de gemeenteraads-vergaderingen
op tal van plaatsen, aan vergaderingen van polder-
besturen, enz. enz.

Wie hier een wet zou willen stellen bedenke
ook wel, dat hij met een verbod van toegang
tot alle vergaderingen die niet met bidden aan-
vangen, niet klaar is. Want hoe druk we het ook
met vergaderingen hebben, tegenwoordig — er is
altos nog heel wat meer te doen in t'leven. En
wie zal willen uitmaken, bij welke handelingen
of werkzaamheden er wel en bij welke er niet
afzonderlijk gebeden behoeft te worden.

Wie het poogde zou zich en aan het christelijk
leven en aan het gebed-zelf vergrijpen. Hij zou
van het gebed een stuk wettisch werk, en van de
vrijgemaakte onzes Heeren Jezus Christus vor-
men-dienaars maken.

Laat ons ook voor dezen zuurdeesem der Fari-
zeën ons wachten.

Intusschen is er niets dat een geloovige ver-
hindert te bidden, eer hij een uitvoering van de
Mattheüs-Passion gaat beluisteren. Hij kan het
doen eer hij van huis gaat. Hij kan het doen op
weg naar de concertzaal. Hij kan het ongemerkt
in de zaal zelve doen, vóór en — onder het
luisteren.

En laat hij het dan doen, niet alleen voor zich
zelven, maar óók voor anderen: voor die met
hem luisteren, voor de leden van het orkest,
voor de zangers en de zangeressen en voor den
orkest-directeur — voor hen allen: dat ze niet
met een ongeloovig, maar met een geloovig hart
in de heilige dingen verkeerden mogen.

B.

F.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

„Onze arme Openbare School".

Op 30 November l.l. bevatte „Het Schoolblad",
orgaan van het Nederlandsch Onderwijzersgenoot-
schap een artikel onder bovenstaande meelijwek-
kende titel. Een mensch kan gauw tot armoede
vervallen, dat wisten we wel, maar dat een zoo-
vele jaren rijk begunstigd instituut zoo spoedig
in beklag zou komen bij haar eigen voorstanders,
dat is toch wel wat nieuws in Nederland. En
vooral, wanneer men leest, wat nu wel de oor-
zaken zijn van deze intredende en nog veel verder
dreigende armoede, dan staat men nog meer ver-
wonderd. Door de schokkende gebeurtenissen van
de wereldoorlog, door de aandacht, die men gaf
aan het spannend worstelen aan het Westfront,
kon het in Nederland gebeuren, dat het algemeen
kiesrecht en de volledige financiële gelijkstelling
van de Bijzondere School met de Openbare door
links en rechts over en weer werden aanvaard.
„Het Nederlandsche volk had nauwelijks gemerkt,
wat er was gebeurd, geabsorbeerd als het was
door de gebeurtenissen van het Westfront..."

En toen is de armoede voor de Openbare
scholen begonnen. Ze kon de concurrentie met de
nu als paddestoelen uit de grond oprijzende Bij-
zondere Scholen niet volhouden. Haar voorstan-
ders hadden dan ook het vertrouwen in de ver-
schillende politieke partijen verloren, zoo betoogt
de schrijver verder, alleen de Vrijzinnig-Democr-
atische partij was nog voor 100 procent te ver-
trouwen. En nu is het te verstaan, hoe groot het
gevoel van armoede in de geleerden wordt, nu
een van de voormannen van die partij, Minister
Marchant, krachtens de onafwijsbare eisch van
bezuiniging moet medewerken om menige Open-
bare School te sluiten. Het helpt niet, dat Z.Exc.
zegt: de kleine schooltjes komen voor bij het
Openbaar Onderwijs.

Men zou veel liever zien, dat de reutevergoeding,
die de Bijzondere School krijgt krachtens artikel
205 van de Wet-1920, maar eens werd herzien. Nog
altijd willen velen, evenals bij het aannemen van
de wet werd voorgesteld, de eigendommen van de
schoolbesturen, dikwijls met groote moeite bijeen-
gebracht, bespaard uit schrale beurzen, even aan
de gemeenschap trekken en ze dan gelijk stellen
met de scholen, die uit de gemeentekas werden
gebouwd. Men staat eenvoudig verstoeld over het
geringe gevoel voor recht en billijkheid, dat bij
zulke voorstellen aan het woord komt. Mag een
ieder niet meer doen met het zijne wat hij wil?
Zouden de goede rekenaars onder de Openbare
collega's eens de moeite willen doen, uit te reke-
nen, hoeveel miljoenen de Bijzondere scholen al-
tijd nog aan de publieke kassen hebben uitge-
spaard? Ze zouden daar wel een zware bereke-
ning aan krijgen. Maar het gaat hun als verwen-
de menschen: als de bevoorrechtiging ophoudt, voelen
ze zich verongelukkig.

Wil men de schrijver in het Schoolblad gelooven,

dan gaan er heel wat kinderen naar de Bijzon-
dere Scholen, die daar komen, omdat de ouders
overreed worden of onder geestelijke pressie staan:
weigering van doop, van ondersteuning door het
kerkelijk ambestuur, opzegging van hypotheek,
van een gehuurde woning. Ik haal nu woordelijk
aan: „Acht indien men de ouders vrij liet, wer-
kelijk geestelijk en economisch vrij, onze Open-
bare Scholen zouden vol zitten. Duizenden ouders,
die uit vrees hun kinderen sturen naar de Christe-
lijke scholen, denken met heimwee aan de tijd,
toen alle kinderen van ons volk naar één school
gingen. Economische vrijheid van de massa zou
de ondergang zijn van de Bijzondere School. En
niet alleen de ouders zouden de nieuwe dag met
vreugde begroeten, maar ook talloze leerkrachten
bij het confessioneel onderwijs, die in het dwang-
buis van het dogma zijn gevangen, maar welke
toch levende menschen zijn... Arme Openbare
School, gij die de kinderen van heel ons volk wil-
det vereenigen in uw koesterende liefde, zooals de
moederhen haar kiekens verzamelt en koestert,
gij zijt het slachtoffer geworden van partijzucht
en van geloofsonverdraagzaamheid.

Weinigen zijn u trouw gebleven en moeilijk ge-
noeg heeft men het hun gemaakt; aan zachte en
harde dwang hebben zoovelen weerstand moeten
bieden. En aan hen, die volmaakt onschuldig zijn
aan de gruwelijke geldverspilling, gevolg van een
waaninnige scholensplitsing, aan hen tracht men
het weinige te ontnemen, dat zij onder zoo moei-
lijke omstandigheden hebben weten te bewaren".

Tot zoover de heer B. in het Schoolblad. Men
zou heel nuchter vragen, of de schrijver nu heele-
maal niets weet van wat op bovenstaande ont-
boezemingen op velerlei wijs reeds geantwoord is.
Heeft Minister Marchant hem niet duidelijk kun-
nen maken, dat de dure kleine schooltjes zich be-
vinden in dienst van het Openbaar Onderwijs?
Weet hij ook niet, dat een zeer groot deel van de
ouders zeer afkeerig is van de geest, die onder
de dienaren van het publieke onderwijs heerscht?
Dat heeft Minister Marchant ook al geconstateerd.
Het is zoo gemakkelijk, wanneer men zijn klan-
dizie verliest, dit te wijten aan een vermoede
pressie, die op de klanten zou zijn uitgeoefend. Maar
men doet verstandig, eerst eens te vragen, of het
ook kan liggen aan de waar, die men geleverd
heeft of aan de wijze, waarop men de klanten
heeft bediend.

Ik hoop, dat de schrijver nog eens kennis wil
nemen van de moeiten en de zorgen, die tien-
tallen van jaren door vele ernstige, eenvoudige
menschen zijn besteed aan hun Christelijke scho-
len. Die waren een verhooring van hun gebed.
Daar konden ze hun kinderen aan toevertrouwen.
Dat waren menschen met een teere consciëntie.
Misschien dat hij dan nog eens kan bereiken het
hooge standpunt van een Thorbecke, toch wel
een onverdachte voorstander van de Openbare
School, die het Bijzonder Onderwijs beschouwde
als een welkome bijdrage tot het publieke onder-
wijs. Hij kon zich zelfs voorstellen, dat al het
onderwijs op zulke scholen werd gegeven. Wat
belet toch de heer B. om de scholen te bouwen
naar de zin van die duizenden ouders? Dan kan
men doen, zoo men wil! Of begrijpt hij toch ook
wel, dat het stichten van Bijzondere Scholen toch
altijd nog een alles behalve gemakkelijk en zeker
niet voordeelrijk werk is?

Gelukkig voor hem, de schrijver grijpt moed.
„Maar, de rekening zal niet sluiten! De geest
der humaniteit zal eens herrijzen..."

De oude partijen hebben hun rol gespeeld. En
de toekomst zal het aanzijn geven aan een alge-
meene nationale school!

Moeten dan de minderheden misschien maar
weer onderdrukt worden? We zullen de toekomst
met onze scholen in weerwil van deze profetieën
rustig afwachten. We hebben altijd nog de hoop,
dat er genoegzame kracht in de belijders van de
Naam des Heeren is overgebleven, om, zoo noodig,
een nieuwe schoolstrijd aan te binden. Het is onze
vaderen, noch ons, in onze kamp voor de vrije
school ooit te doen geweest om zilver of goud,
alleen om de vrijheid en om de gelijkstelling voor
de wet. Want we hebben nooit kunnen begrijpen,
waarom de belijders van de waarheid, die de
Heilige Schrift ons brengt, op onze Geuzenbodem
ook maar in iets zouden moeten worden achter-
gesteld bij degenen, die zich bij voorkeur huma-
nisten noemen.

En boven die gelijkstelling stellen we nog de
vrijheid, om onze kinderen te kunnen onderwijzen
naar de belofte, die we bij de doop van onze
kinderen hebben afgelegd.

Ja, het is zoo, de Openbare School is arm, zal
ook altijd arm blijven. Ook toen ze rijk verzorgd
werd, was ze nog arm, want ze mist haar natuur-
lijke verzorgers. De Overheid heeft een beurs,
maar heeft geen hart. En daarom moet verkom-
meren, wie geen andere koestering kent. Misschien
leert men aan de overzijde nog eens waardeeren,
dat de voorstanders van de School met den Bijbel
in moeizame strijd hebben veroverd de vrijheid
van onderwijs. Daar schuilt een stuk volkskracht
in, die, ook weer blijkens het schrijven in het
Schoolblad, nog maar altijd niet op de volle
waarde kan worden geschat.

Gr.

G. MEIMA.